

MARTNA VALLA ARENGUKAVA 2004-2014

LISA I

ÜLEVAADE MARTNA VALLAST

1. ÜLDISELOOMUSTUS

1.1. ASEND

Martna vald asub Lääne maakonna keskosas Matsalu lahe kirdekaldal ja naabriteks on lõunas Lihula vald, ühispiiriks Kasari ja Rõude jõed, idas Kullamaa vald, põhjas Risti ning Taebla vald, läänes Ridala vald.

Martna valda läbivad Tallinn-Virtsu maantee, mida mööda liigub aastas ligi 350 000 sõidukit ja 950 000 reisijat ning mis on üks riigi tugimaanteedest ning Haapsalu-Laiküla maantee ja Palivere-Oonga maantee.

Valla keskus, Martna küla, asub 25 km kaugusel Haapsalu linnast ning 36 km kaugusel Lihula linnast. Tallinn asub Martnast 100 km kaugusel.

Martna vald on oma pindalalt, 269 km², Läänemaa keskmine. Külade kaugus valla keskusest Martnast on 10 kuni 15 km.

1.2 AJALUGU

Martna nii nagu temaga piirnevate valdade ajalugu on jälgitav muinasajast alates. 13 sajandi algul, muinasaegse iseseivuse lõpul kuulus territoorium muistse Läänemaa koosseisu, mis vanimates ajalooallikates esineb Maritima (ladina keeles mereäärne või Rotalia-Ridala) nime all. Läänemaa enda nimetus on hilisem, hakates eksisteerima alates 1574. aastast.

Mereäärse alana iseloomustab piirkonda suhteliselt tihe muinasaegse asutuse võrk. Tihe kindlustus- ja kaitsehitiste võrk on omane Martna, Lähtru ja Rõude ümbrusele. Neist märkimisväärsamad on Ehmja linnamägi Martnas. Need olid rajatud soodest ja rabadest kerkivatele kõrgendikele, mis ongi ainsad vaheldust toovad elemendid siinses üldiselt tasases ja madalas maastikus.

Pärast eestlaste alistamist ordurüütlike poolt 13. sajandi algupoolel ja Saare-Lääne piiskopkonna moodustamist 1228 aastal jäid siinsed alad viimase valdusse. Uuringute

põhjal on alust arvata , et läbi kogu keskaja ajalooperioodi kuulusid need alad Haapsalu toomkapiitli alluvusse. Esimest Martna kirikut on mainitud juba 1298 aastal.

16 sajandi keskel allutati maad Rootsi ülemvõimule. Selle kindlustamisel moodustus mitmeid mõisaid, mille valdajaks olid ajaloo tuntud parun Ungern-Strenberg, Catharina von Uexküll, krahv J. De la Gardie, Mensick Baranoff ja tema vend Cesar (Kasari). Kuid 17 sajandi 80-ndatel aastatel hakkas Rootsi kroon oma rahamajanduse parandamiseks aadlile läänistatud riigimõisad tagasi võtma. Martna kihelkonnas võttis reduktsioon mõisnikelt Keskvere, Laiküla, Rannamõisa , Suure-ja Väike Lähtru ning Suure-ja Väike-Rõude mõisad.

18 sajandi lõpuaastateks on mõisate majanduslik võimsus kasvanud. Nii oli Suure-Lähtru mõisal 561 talupoega 5 külas (Vanaküla, Uusküla, Kirna, Kokre ja Niinja), millistes kokku 37 talu ja 7 hajastalu, karjamõis, 4 kõrtsi, 3 veskit, viinaköök, lubjapõletis ja kivimurd.

Jätkub külade kujunemine ja 1870 aastast talude päriseks ostmine. Koos mõisate aktiivse majandusliku tegevusega elustub külaelu. Avatakse külakoole, nii on teated Martna külakooli kohta 1844 aastast, Suure-Lähtrus alustab tööd 3-klassiline kool 1887 aastal.

Peale Eesti iseseisvumist anti välja “Maaseadus” (17. veebruaril 1919) mille alusel kõik rüütelkonna mõisad riigistati ning anti Põllumajandusministeeriumi kontrolli alla. Aasta hiljem (28 jaanuar 1920) täendati maareformi määrust veel ka mõisate varanduste (põllutöomasinad, loomad jne.) võõrandamise korraldamisega. Algab taludele maa massiline müümine, rentimine ja eriliste teenete eest ka kinkimine.

Esimeste seas jaotatakse taludele Suure-Lähtru mõisamaad (alustatakse 1919 aastal). Järgnevad Ehmja, Maalse (1919-1920). Kaare, Keskvere ja Suure-Rõude mõisad 1921 aastal. Ranna, Väike-Rõude 1923 aastal ning Putkaste ja Haeska mõisad 1924 aastal. Sellest ajast hakkab kiiresti arenema talumajandus ja seltsielu. Tolleaegsetes Lähtru ja Martna valdades oli 22396 ha maad talusid 785 ja neis inimesi kokku 3396. Tegutsesid Lähtru Põllumeste Kogu, Lähtru Tarvitajate Ühisus, Rõude Rahvahariduse Selts, Suure-Lähtru Tööliste Ühisus. Oli asutatud 2 vaestemaja, tegutses 6 külakooli.

1938 aastast muutus tihedamaks Martna ja Lähtru valdade ühistegevus. Korraldati ühiseid ettevõtmisi. Näiteks Kodukaunistamise konkurs ja 23 juulil 1939. aastal korraldas Martna Valla Vabatahtlik Tuletõrje Ühing ühiskoosoleku, kus kinnitati Martna ja Lähtru valdade VTÜ liitumisleping.

1939 aastal vene vägede sissetung mõjus laostavalt paljudele Martna talunikele. Seoses Keravere ja Liiva külade maadele lennuvälja rajamisega likvideeriti 21 talumajapidamist ning kümnete talude heina-ja karjamaad muudetakse sõjamasinate tallermaaks.

1945 aastal nimetatakse Martna ja Lähtru vald ühtseks Kirna Küla Tööraha Saadikute Täitevkomiteeks. Samal aastal toimub koosolek, kus on arutusel talude kollektiviseerimine ja mille tulemusena moodustatakse 15 kolhoosi 609 majapidamisega. Eksisteerima jäi veel 85 üksiktalupidajat ning 28 muude aladega tegelevat peret.

27 oktoobril 1972 aastal nimetatakse Kirna TSN TK Martna külanõukoguks ning 20 veebruaril 1992 aastal Eesti Vabariigi Ülemnõukogu Presiidiumi Seadlusega Martna vallaks.

1.3. LOODUS

Martna vald on tasane. Esile kerkivad vaid üksikud künkad nagu Liivi tee ääres Palivere mäestiku kuuluvad liivakõrgendikud. Maastikku liigestavad enamjaolt kraavitatud väikesed jõed ja ojad, mis suubuvad lääne ja lõunapiiril asuvasse Eesti pikkuselt ja veerohkusest neljandasse, Kasari jõkke ja Matsalu lahte. Valla põhja, ida ja kagusse jäävad ulatuslikud Taebla ja Kullamaa metsamassiivid, ning kirdesse Marimetsa soo- ja rabamassiivid.

32% vallast on kaetud metsaga ning 16% looduslike rohumaadega. Viimastest suure enamuse moodustavad Kasari jõe luht ning Matsalu lahe ranna heina- ja karjamaad. Kohati on säilinud haruldaseks muutunud puisniite. Ligi 17% vallast on raba, roostik või võsastunud liigniiske maa. Metsades on valitsevaks puuliigiks kask, millele järgnevad lepp ja mänd.

Martna vald paikneb Matsalu lahe valgala territooriumil millest 25% on looduskaitse alad: Matasalu Riiklik looduskaitseala ja Marimetsa sookaitseala.

1.4. MATSALU LOODUSKAITSEALA

Martna vallas asub osa 1957.a asutatud rahvusvahelise tähtsusega Matsalu Looduskaitsealast, mille suurus on ca 5100 ha ja hõlmab ligikaudu 19% valla territooriumist.

Kaitseala suuremaks väärtuseks on selle linnud ja peamiseks ülesandeks on lindude kaitse, keda siin on pesitsemas ligikaudu 175 liiki ning läbi rändamas ligi 270 liiki.

Aastas peatub Matsalus sadu tuhandeid linde. Matsalu looduskaitseala on Põhja-Euroopa ja Läänemere suurim lindude peatus- ja sulgimispaik.

Teiseks kaitsealuseks objektiks on Matsalu lahe rannik ja ranniku piirkonna omanäolised maastikud, mis on andnud kasvuvõimalusi ligi 700 soo taimeliigile, neist 350 liiki kuuluvad Läänemaa Punasesse Raamatusse (LPR). Viimatinimetatud 350 liigist on Eestis haruldasi ainult 15 (LPR-i järgi). See annab tunnistust sellest, et tänu suurele liigirikkusele on siinsed alad väärtuslikud eelkõige tüüpaladena Eesti mastaabis ning haruldaste säilinud kooslusena Läänemaa regioonis.

Matsalu Looduskaitsealal kasvav biomass kujutab endast valla jaoks arvestatavat energeetilist ressursi.

tabel 1

Martna vallas Matsalu looduskaitseala bioenergeetiline ressurss

	Pindala ha	Kuiv biomass kilotonnides	Biomassi energeetiline ekvivalent GWh	Biomassi soojuslik väljund GWh	Aastasaagi küttevõimsus MW
Roog	500	5,00	9,5	5,8	2,3
Puit	1179	2,20	6,8	5,3	2,1
Hein	2328	4,60	13,8	8,3	3,4
Kokku	4007	11,80	30,1	19,4	7,8

1.5. MARIMETSA LOODUSKAITSEALA

Marimetsa looduskaitseala, mille pindala Martna vallas on 1640 ha, asub valla põhjakirde osas ning hõlmab 6% kogu territooriumist. Looduskaitsealal, mis moodustati 1997 aastal, olev raba on Lääne-Eesti vanemaid ning tüüpilisi, suhteliselt väheliigestatud pinnareljeefiga lagerabasid. Raba keskosas asuvad kolm suuremat laugastikku. Raba põhja- ja lääneserva kuivendamisele vaatamata on Marimetsa tervilik ja kaitsmist vääriv raba.

Raba ümbritsevad peamiselt okasmetsad, mis moodustavad 15% kaitseala maast. Liikudes raba keskme suunas, muutub puurinne hõredamaks ning teeb ruumi puhmarindele, peamiselt sookailule ja kanarbikule. Raba kõrgemad osad on lagedad, vaid laugastike ümbruse rabapeenardel kasvavad männid. Lagerabas esineb palju älveid – tumepruuni muda ning vähesetaimestikuga lohkusid.

Praeguseks on raba keskosas välja kujunenud ühtlane ja tüse turbakiht, mille keskmiseks paksuseks mõõdetakse 4,6 mmeetrit.

Laugastik on siinse raba kaunimaid paiku. Suuremate laugaste pikkus ulatub sajakonna meetrini ning sügavus 3-4 meetrini. Laukavesi on puhas, kuid elutu. Toitainete vähesus ja happeline vesi ei võimalda kaladel, kahepaiksetel ja selgrootutel siin elada.

1.6. LOODUSVARAD

1.6.1. Mets

Martna vallast moodustab metsamaa 8558 ha mis on 32% valla territooriumist. Suurim metsaomanik on riik, kellele kuulub 33% valla metsamaast, eraomandis oli 01.01.2003. a seisuga 3122 ha metsa e. 36% valla metsamaast. Valitsevaks puuliigiks on kask, mis moodustab 56% metsaga kaetud alast, järgnevad lepp 23% ja mänd 6%, teised vähem..

Valla metsad on madalakvaliteedilised. Valdav on III boniteediklass, kõrge boniteediklassiga on ligikaudu 3% valla metsadest. 1980. ja 1990. aasta metsakorralduse andmetest lähtuvalt võib valla metsade puiduvaru hinnata 890 tuhande tihumeetrini, sellest küpsete puistute varu on ligikaudu 7%. Kaske on puiduvarudest ligikaudu 50%, mändi 30%, küpsetest puistutest kaske 60%, haaba 22%, mändi 9%, kuuske 7%.

Metsade aastast puidu juurdekasvu võib hinnata 20 000 tihumeetrile.

1.6.2. Vesi

Martna valla põhjavee hinnangulised varud on väikesed. Veega on küllastunud ainult ülemine 10-20 meetri paksune paekiht. 94% põhjaveevarudest lasub kuni 100 m sügavuses. Valla põhjaveevarud on nõrgalt kaitstud. Seetõttu jõuab palju reostusest otse põhjavette.

Martna valla pinnaveevarudest moodustavad põhiosa Kasari jõgi (pikkus 28 km), Liivi jõgi (pikkus 8 km), Rägina-Pahasoo peakraav (pikkus 19 km), Rannamõisa jõgi (pikkus 21 km) ja Tabra peakraav (pikkus 10 km).

1.6.3. Maavarad

Maavarade osas on Martna vald vähe uuritud, kuid ka nende pealiskausete uuringute põhjal võib teha järeldusi, et loodusvarade poolest rikkaks teda pidada ei saa. Leidub savi, liiva, kruusa ja lubjakivi.

Väike-Lähtru lubjakivi leiukoht asub Väike-Lähtru ja Vanaküla vahelisel maa-alal. Seal avanevad ligikaudu 100 ha-lisel alal väikese paksusega pinnaskatte all alamsiluri Raikküla lademe dolomitiseeritud lubjakivid. Uuritud on 1974-75 aastal Geoloogia Valitsuse poolt (aruanne "Väikese Mg-sisaldusega lubjakivide otsimistöde tulemustest Palivere ümbruses 1974-1975. Keila 1976.a." – Geoloogia Fond nr. 3387) Füüsikalis-mehaaniliselt omadustelt sobib paas ehituskilustikuks margiga 400, ka ehituskiviks ning ehitusdetailide valmistamiseks. On eraldatud ehitusotstarbelise lubjakivi perspektiivalana.

Kruusa-liiva Väike-Lähtru maardla hõlmab 10 ha suurust maaala, mis on sobivaks ehitusmaterjaliks, aga samuti valla ametkondlike teede korrashoiuks. Uuritud alal kruusa-liiva tagavara on 32 000 m³.

Savi. Jää-järveline liiv-savi maardla Kasari-Oonga piirkonnas on uuringute tulemusena hinnatud sobivaks tooraineks tellise ning muude savitoodete valmistamiseks. Maardla tagavara on 300 miljonit m³ savi, mille kihipaksus 2-16 meetrit. Valdav osa jääb Matsalu märgalale, mistõttu tema tööstuslik kasutamine suuremas ulatuses on küsitav. Enam võimalusi pakub Jõesse küla territooriumil asuv liiv-savi maardla, mille tagavara on 20 miljonit m³ väärtusliku toormaterjali savitööstusele.

Uurimata ja hindamata on raudkivi-graniidi varud, kui väga hea ehitusmaterjal killustiku ja terrasiitkrohvi tootmisel.

1.6.4. Pilliroog

Üheks omapäraseks ja arvestatavaks loodusvaraks Martna vallas on Matsalu lahes ja selle ümbruses kasvav pilliroog, mis hetkel leiab rakendust peamiselt katusematerjalina. Roogu on kasutatud ehituses isolatsioonivahendina, krohvimattidena ning kattmaterjalina aianduses. Enamasti Matsalu lahe lääneosas paiknevate roostike üldpindala on ligi 500 ha, keskmine tootlikkus 10-13 tonni aastas hektari kohta.

1.7. MAA

Martna valla pindala on 269 km². Haritava maa osa valla territooriumist ulatub 23%-ni, metsamaad on ligikaudu 32%. Vallale on iseloomulikud ulatuslikud looduslikud rohumaad, roostikud, väheväärtuslikud metsamaad, liigniisked ja üleujutatavad maad. Kokku 7100 ha maad asub Matsalu Looduskaitseala ja Lihula Maastikukaitseala

sihtkaitsevööndis ning majanduslik tegevus sellel on kaitse-eeskirjadest tulenevalt piiratud.

tabel 2

Kõlvikuline struktuur

1.01.2004.a.

Kõlvik	Pindala (ha)		Kasutajata või omanikuta maa	
	% valla pindalast		Pindala (ha)	% kõlvikust
Haritav maa	6184,0	23,0	704,2	11,4
Looduslik rohumaa	4346,4	16,1	2976,8	68,5
Metsamaa	8557,9	31,8	2097,0	24,5
Muu maa	7729,3	28,7	4920,3	63,7
Õuemaa	124,5	0,5	0,00	0,00
Kõlvik ebaselge				
Kokku	26942,1		10698,3	39,7

Ligi 57 % valla maast on eraomanduses, riigi omanduses on 20% maast, eraisikute ja põllumajandusettevõtete kasutuses 37 % ning 40 % on hetkel kasutajata ja omanikuta.

tabel 3

Maaomandi struktuur

1.01.2003.a.

Omanikud	Pindala (ha)					Kokku	Maa-omandi liik % kogu pindalast
	Haritav maa	Looduslik rohumaa	Metsamaa	Muu maa	Õuemaa		
Eramaa	3148,7	117,9	3328,9	999,0	73,5	8727,3	32,3
Omanikuta ja kasutajata maa	709,9	2980,5	2103,1	4925,8	0,0	10719,3	39,7
Munitsipaalmaa	0,0	0,0	0,4	0,0	0,0	0,5	0,0
Riigimaa	479,4	120,4	3116,1	1798,4	0,8	5515,3	20,4
Ajutine maakasutus	1851,7	72,3	15,9	44,8	16,6	2001,5	7,4

Kokku 6189,8 4350,3 8564,6 7768,2 91,2 26964,3

Riigi Maakatastrisse on kantud seisuga 31.01.2003. a kokku 1005 maaüksust, pindalaga 13690,7 ha 51% valla pindalast, sealhulgas omanikele tagastatud maaüksusi 506 ning ostueesõigusega erastatud 357 maaüksust.

1.8. RAHVASTIK

1.8.1. Rahvaarv ja selle muutused. Rahvastiku paiknemine.

Martna valla alaliste elanike arv oli 2004. a 1. jaanuari seisuga **1063**. Rahvaarv on vähenenud võrreldes 1960. aastaga 47% Kui 1980 aastate rahvastiku vähenemine oli tingitud peamiselt väljarändest, siis 90. aastate rahvastiku vähenemisest võib 2/3 kanda negatiivse iibe arvele.

Martna valla rahvastik paikneb väga ebahütlaselt. Nelja suurema asula: Martna, Kirna, Kasari ja Rõude elanike arv moodustab valla rahvastikust 45%. Haapsalu-Lihula maantee, Kirimäe-Keskvere maantee ja Palivere-Oonga maantee äärsetesse ning selle vahetusse ümbrusse on koondunud üle 70 % valla elanikest. Valla rahvastiku keskmine asustustihedus on 4 inimest ühe ruutkilomeetri

tabel 4

Martna valla elanike arv 1959-2003. a

Küla	Elanike arv rahvaloenduste andmeil					2003/1959 (%)	2003/1989 (%)
	1959	1970	1979	1989	2003		
Martna	103	152	224	302	224	+145%	-26%
Rõude	189	188	172	191	117	-49%	-49%
Kirna	79	76	111	118	73	-8%	-38%
Kasari	186	157	118	106	79	-58%	-25%
Ehmja	231	142	54	49	26	-89%	-47%
Kaasiku	70	67	46	41	47	-33%	+9%
Teised külad	1188	899	659	555	518	-44%	-9%
Vald kokku	2046	1681	1384	1362	1084	-47%	-22%

tabel 5

Martna valla alalise rahvastiku soolis-vanuseline koosseis seisuga 01.01.2004

Elanike üldarv	kokku	1063
	mehi	543
	naisi	520
Elanike jagunemine vanuse järgi	0-3	21
	4-6	25
	7-9	29
	10-15	100
	16-19	79
	20-58 naised	231
	20-62 mehed	330
	59 naised - 69	68
	63 mehed - 69	28
	70-80 neist	109
	mehi	45
	naisi	64
	81-89 neist	35
	mehi	9
	naisi	26
	Üle 90 neist	8
	mehi	2
	naisi	6

Martna valla rahvastikust oli 2004. aasta 1. jaanuari seisuga mehi 51,1%, naisi 48,9%. Vallas on 20 kuni 62 aastaseid mehi on 31% ja 20-58 aastaseid naisi 21,7%.

60 aastaseid ja vanemaid oli 2003. aastal Martna vallas 24,9% ja alla 20 aastaseid 23,9%.

1.9 KÜLAD

1.9.1 Külade jaotus

Martna vallavolikogu otsusega 01.08.1995 aastal toimus endiste külade ennistamine mille tagajärjel varem oleva 18 küla asemel moodustati 33 küla.

tabel 6

Külade jaotus enne ja pärast ennistamist

Endised külad	Praegused külad	Elanike arv 1998 aastal	Elanike arv 2001 aastal	Elanike arv 2003 aastal	Elanike arv 2004 aastal
Kasari	Kasari	34	74	79	44
	Keskküla	72	19	14	14

Laiküla	Laiküla	46	46	43	43
Rõude	Allikotsa Soo-	34	27	23	23
	Otsa Kabeli	19	3	2	2
	Rõude	14	17	14	16
		105	127	117	112
Kurevere	Männiku	15	9	12	12
	Tammiku	29	18	19	19
	Kurevere	20	12	13	11
Keskvere	Keskvere	32	41	37	36
	Kaare	4	4	4	4
Rannajõe	Rannajõe	41	43	42	36
Keravere	Keravere	4	3	2	2
	Tuka	13	15	15	15
Oonga	Oonga	15	20	21	22
	Liivaküla	18	18	18	18
Putkaste	Putkaste	45	46	40	40
Martna	Martna	220	213	224	219
	Enivere	5	6	5	5
Ehmja	Ehmja	31	29	26	25
	Jõesse	15	13	12	12
	Kesu	7	7	3	3
Niinja	Niinja	28	24	21	24
Suure-Lähtru	Suur-Lähtru	76	69	64	64
	Kokre	10	14	14	14
Ohtla	Ohtla	16	13	10	10
Kirna	Kirna	106	82	73	69
Uusküla	Uusküla	21	18	15	17
	Vanaküla	20	19	17	17
	Nõmme	4	4	1	1
Väike-Lähtru	Väike-Lähtru	45	41	36	37
Kaasiku	Kaasiku	51	51	47	40
	kokku	1215	1145	1084	1063

Külade ühistegevus on 2003 aastani olnud juhuslik. On küll korraldatud osades külades kokkutulekuid ja jaanipäevi kuid juhtimis organeid ei ole valitud. Alates 2003 aasta kevadest toimusid osades külades koosolekud kus valiti külavanemad ja kinnitati küla arengukavad. 2004 aastal registreeriti Lähtru ja Kasari külaseltsid.

1.10 HARIDUS, KULTUUR

1.10.1. Haridus

Martna vallas tegutsevad valla haridusasutustena Martna Põhikool, Rõude Algkool-Lasteaed ja Martna Lasteaed

Martna Lasteaed- tegevusvaldkonnaks on lastehoid ja eelhariduse andmine: Uus maja avas ukseid oma kasvandikele 1988 aasta jaanuaris. Tookord oli igal vanuserühmal oma majatiib. Täneseks on allesjäänud vaid üks rühm 17 erivanuse eelkoolilapsega.

Rõude Algkool-Lasteaed: tegevusvaldkonnaks on lastehoid ja eel-alghariduse andmine. Ehitis on valminud kaheksakümndate aastate alul. Kooli osa oli siis 6-klassiline. Nüüd juba kolmandat aastat on algkool 3-klassiline ja õpilaste arv üsna napiks jäänud, lasteaia osas on lapsi kümne piires ja algkoolis samapalju õpilasi.

Martna Põhikooli uus maja on 1970-ndast aastast ja asub Martna valla keskses, koolis õpib 2003/2004.õ-a. 94 õpilast. Eelnevatel aastatel on koolis õppinud üle 100 õpilase. Mõned aastad toimub veel õppurite arvu vähenemine, siis arv stabiliseerub. Õpetajaid on koolis 13 ja töötajaid 6. Kool teenindab õpilasi 15-20 km raadiuses.

Suur osa Kasari küla ja osa Rõude ning Laiküla lapsi käivad Lihula valla territooriumil asuvas Kasari Põhikoolis ja Lihula Gümnaasiumis

tabel 7

Õpilaste arv Martna valla koolides 2002/2003 ja 2003/2004. a

Kool	2002/2003	2003/2004
Martna Põhikool	103	96
Rõude algkool-lasteaed	10	8
kokku	113	106

Aastas läheb valla koolide esimestesse klassidesse keskmiselt 8 õpilast. Lõpetajate arv lähimatel aastatel on keskmiselt 14 õpilast

1.10.2. Kultuur

Valla kultuuri ja vaba aja veetmise keskused on Martna küla ja Rõude külas. Martna vallas tegutseb kaks raamatukogu: Martna ja Rõude Raamatukogu kus saab mitmesugused informatiivsed väljaandeid ja kasutada interneti püsiühendust. Samuti on raamatukogud vaba aja veetmise ja kultuurilise tegevuse paigaks, kasutades olemasolevaid ruume ja vahendeid kultuuri ja seltsielu sõlmpunktina.

Martna Päevakeskus tegutseb 1999 aasta sügisest, mis on ellu kutsunud eakate ja vanurite kokkukäimise ja eneseväljendamise kohaks. Võimalus on arendada käelisi

tegevusi, osaleda mitmesugustes kunstiringides, laulda ansambelis ja tegeleda seltskonna tantsuga, teha estraadi. Õpitud kavadega esinetakse päevakeskuses ja vajadusel muudel vallasistel üritustel. Vähemalt kord aastas korraldatakse suur tehtud tööde näitus. Käiakse välisüritustel ja võõrustatakse külalisi, peetakse meele sünnipäevalapsi ja tähistatakse tähtpäevi .

Rõude universaal saal asub Rõude Lasteaed-Algkooliga ühe katuse all. 2000.aastal sai RIP-i rahadega remonitud katlamaja koos uue katla paigaldamisega ning saal leidis jälle kasutamist. Toimuvad regulaarsed õpilaste ja külarahva sportimistreeningud ning samuti lasteaia-alkooli ja valla kultuurilised üritused.

Noorsootöö

Oluline on noorte vaba aja mitmekülgne hõivatus. Tähtis on ka, et nn “passiivsed noored” leiaksid järjepidevalt neile kasulikku tegevust. Altpoolt tulenev algatus- ja organiseerimisvõime, positiivse suhtumise arendamine meid ümbritsevasse võimaldab tekitada noortes sihikindlust ja vastutustunnet. On loodud piirkondlikud noorte vabaaja veetmise võimalused, kus toetatakse enesealgatuse teostamist.

Tegutseb Rõude noore vabaaja veetmise keskus. Täismõõtmelises spordisaalis viiakse läbi pallimängutreeninguid -võrkpall, korvpall (suvel õues). Võimalus mängida karoonat, lauatennist, toimuvad huvitavate teemadega diskod ja muud noortepärased üritused.

Raamatukogus avatud õpi- ja mängutuba lastele, kus voolitakse, joonistatakse , vaadatakse videot ning arvuti kasutamise võimalus interneti püsiühendusega.

2004.a aasta algusest avatud Martna noorte keskus vallamaja sokkelkorrusel.

Noorte käsutuses kaks arvutit interneti püsiühendusega, televiisor ja elektroonilised mängud, võimalused voolida ja joonistada, minilauatennist ja karoonat mängida, tegutseb kreeka-roma maadlusringi fännklubi, hetkel pooleli köögitoa sisustamine söögitegemise õppimise eesmärgil.

1.10.3.Sport

Nii nagu kultuuri on ka spordi keskusteks väljakujunenud Martna ja Rõude külad. Põhjuseks on suurem elanike arv ja spordibaaside olemasolu. Põhilised spordiga tegutsejad on koolinoored. Tegutseb spodiklubi “Martna” mis juhib valla sporditegevust. Populaarsemad spordialad noorte seas on maadlus, korv ja – võrkpall ning jalgpall. Eriti edukaks alaks on välja kujunenud kreeka-roma maadlus milles on saavutatud kõrgeid tulemusi nii vabariigis kui ka rahvusvahelistel võistlustel.

1.11 SOTSIAALHOOLEKANNE, TERVISHOID

1.11.1. Sotsiaalhoolekanne

Martna vallas on rajatud sotsiaalteenuste ja koduabi süsteem.

Martna Põhikooli söökla valmistab supi, mida transpordib vanuritele ja teistele abivajajatele hooldustöötaja.

Martna päevakeskuses pakume juuksuri ja pesupesemise teenust ning on dussi kasutamise võimalus.

Perspektiivis vajalik luua sotsiaalkorterid üksikvanuritele ja puuetega inimestele.

Seoses suureneva nõudlusega vajab ümberkorraldamist ja uue tehnikaga varustamist hügieeni-teenuste pakkumine.

tabel 8

Sotsiaalstatistika 1995.a - 2002.a

<i>1995.a.</i>	<i>1999.a</i>	<i>2002.a</i>
Perede (leibkondade arv) 536	506	480
Elanike arv 1236	1169	1084
Lapsed alla 16 308 - 25 %	263 - 22,40%	214 - 19,7%
Tööealised 643 - 52 %	650 - 55,60%	646 - 59,6%
Peale tööiga 285 - 23%	256 - 22,0%	224 - 20,7%
70.a ja vanemad 152 - 12 %	139 - 12 %	125 - 11,5 %
Puuetega inimesi 49 - 4%	60 - 5 %	111 - 9,3%
Lastega peresid (kokku) 171	153	123
1-lapsega 64	64	55

2-lapsega 61	38	26
3-e lapsega 26	35	29
4-ja lapsega 12	13	7
5-e lapsega 6	1	3
6-e lapsega 2	1	2
8-lapsega	1	1

Toimetulekutoetus

1997.a sai toimetulekutoetust 31 pere, rahuldatud 188 taotlust, makstud 110 694.-
Ühe elaniku kohta aastas makstud 91.-

Sh. eluaseme toetust 1215.-, ühe elaniku kohta 2.80

1999.a sai toimetulekutoetust 95 pere, rahuldatud 368 taotlust, makstud 211746.-

Ühe elaniku kohta aastas makstud 181.-

Sh. Eluaseme toetust 8652.-, ühe elaniku kohta 7.40

2000.a. sai toimetulekutoetust 86 pere, rahuldatud 479 taotlust, makstud 348 204.-

Ühe elaniku kohta aastas makstud 298.-

Sh. Eluaseme toetust 29204.-, ühe elaniku kohta 25.-

2002.a. sai toimetulekutoetust 73 pere, rahuldatud 560 taotlust, makstud 362 268.-

Ühe elaniku kohta aastas makstud 334.-

Sh. Eluaseme toetust 30710.-, ühe elaniku kohta 28.-

Tervishoid

Martnas töötab Hiie Tiisler Fie perearst, kust saab esmatasandi arstiabi.

Valla elanikke teenindab OÜ Nurme apteegi müügipunkt.

1.12 MAJANDUS, TEHNILINE INFRASTRUKTUUR

1.12.1. Majanduse struktuur

Martna valla majanduslikuks keskuseks on Martna küla, kus paiknevad väikesed põllumajandus ja puidutööstuse ettevõtted ja kaubandusettevõtte. Kirna külas tegutsevad Lähtru PÜ ning puidutseh kes valmistab oma toodangut piiritaha. Arenemas on turism.

Põllumajanduse osa valla ettevõtete kogukäibes on 80% ja tööhõive ligi 70%. Võrreldes 90-date aastatega on oluliselt langenud loomade arv. Kunagiste sovhooside ja kolhooside järglasettevõtetest tegutseb hetkel 5 põllumajanduslikku osäühingut ja 1 aktsiaselts.

tabel 9

Loomade arv Martna vallas 1990-2003. a

Aasta	Veised	Lehmad	Sead
1990	7477	2606	1560
1996	3014	1288	232
2003	3605	1380	355

1.12.2. Ettevõtlus

01.01.2004. a oli Äriregistris registreeritud 19 ettevõtet, neist 1 aktsiaselts, 4 osäühingut, ja 46 füüsilisest isikust ettevõtjat ning 7 erinevat mittetulunduslikku organisatsiooni. Füüsilisest isikust ettevõtjate arvu kiire suurenemine 1999-2004 aastal on seostus enamikus põllumajandusliku ja metsamaa erastamisel erastajale esitatava äriregistris registreerimise nõudega ja põllumajandus toetustega.

1.12.3. Teed

Martna valda läbib riigi põhimaanteedest Risti-Virtsu maantee ja tugimaanteedest Haapsali-Lihula maantee ja Palivere-Oonga maantee. Kokku on riigiteede pikkus vallas 80,6 km, Martna valla munitsipaalomandisse planeeritavaid teid on kokku 128 km.

1.12.4. Soojamajandus

Martna valla ainus kaugküttesüsteem asub Martna külas. Katlamaja võimsus on 1,3Mw ja kütteks kasutatakse puitu ning osaliselt kivisütt. Kaugküttesüsteemiga on ühendatud küla elamud, lasteaed-päevakeskus. Soojatrasside kogupikkus on 0,35 km. Soojussüsteemi tööd korraldab vald, kellele kuuluvad katlamaja ja soojustrassid.

1.12.5. Vesivarustus ja kanalisatsioon

Ühisveevarustus- ja kanalisatsioonisüsteemiga on varustatud Martna küla, Rõude küla, Kirna küla ja Keskküla. Martna valla territooriumil asub viis pumbamaja Rõude, Keskküla, Martna, Kirna ja Väike-Lähtru külades ning kolm reovee puhastusseadet Kasari, Rõude ja Martna külades. Keskküla pumbamaja kuulub Keskküla PÜ'le. Ülejäänud vee- ja puhastusseadmed kuuluvad Martna vallale.

Martna küla kanalisatsioonitrassi renoveerimiseks on investeeritud 2000 aastal 280000 kr. Kokku renoveeritud 380 j. m.

Kasari küla kanalisatsioonitrassi renoveerimiseks ja biopuhasti ehitamiseks on investeeritud 220 000 kr.

Renoveerimata on Martna valla ühisveevarustuse trassid.

tabel 10

Martna valla ühisveevärgi- ja kanalisatsiooni teenuse kasutajad

Küla	Elanikud	Kasutajad	Kaetus, %	Soovivad kasutada
Martna	224	175	78%	
Rõude	117	97	82%	
Kirna	73	26	36%	
Kasari	79	38	48%	
ÜVK kasutajad kokku	493	336	68%	